

Označování alergenů je legislativně stanoveno na datum od 13.12.2014 v souladu s potravinovým právem

Odvolání na legislativu:

EU – 2000/13 do 13.12.2014 a pak nahrazena 1169/2011 EU článek 21

ČR – Vyhláška 113/2005 Sb. O způsobu označování potravin a tabákových výrobků, § 8 odstavec 10.

Předpisy stanovují specifické požadavky na označování alergenových složek, u kterých je vědecky prokázáno, že vyvolávají u spotřebitelů alergie nebo nesnášenlivosti představující nebezpečí pro zdraví. Je tedy požadováno, aby veškeré alergenní složky, které jsou přítomny v potravině, byly zřetelně označeny.

Vyjádření ministerstva zemědělství:

Poskytování informací o alergenech v případě nebalených potravin, tj. i pokrmů stanovuje čl. 44 odst. 1 a) nařízení 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům. Nařízení nabývá účinnosti 13. prosince 2014. Komentář ke zmíněnému ustanovení naleznete v bodech 2.5.1 až 2.5.3 dokumentu otázek a odpovědí k nařízení 1169 na této stránce: http://ec.europa.eu/food/food/labellingnutrition/foodlabelling/proposed_legislation_en.htm

Označování pokrmů spadá do gesce Ministerstva zdravotnictví ČR.

ALERGENY V POTRAVINÁCH

Specifikace alergenů:

Různé druhy alergií postihují až 30% populace. Doposud nebyl nalezen žádný lék na vyléčení alergie.

Každý jedinec postupně zjistí, které potraviny u něj vyvolávají alergickou reakci, a ty by potom měl vyřadit ze svého jídelníčku.

Vysvětlení: Alergeny jsou přirozeně vyskytující látky bílkovinné povahy, které způsobují u přecitlivělých jedinců nepřiměřenou reakci imunitního systému (dále IS,) která může vyústit až v anafylaktický šok.

V podstatě se jedná o poruchy imunity, kdy normálně neškodné látky fungují negativně–jako alergen a jsou napadány imunologickou obranou organismu.

Alergická reakce : Spočívá v tom, že IS reaguje tvorbou protilátek – bílkovin, které se specificky navazují na alergen, a tak je deaktivují a vylučují z organismu. Existují různé druhy protilátek, jedna z nich, která vyvolává alergické reakce na potraviny, je Imunoglobín E = (dále IgE). Protilátka IgE se sama váže na alergen a vyvolává alergickou odezvu. Při alergické reakci zajišťuje IgE uvolňování signálních molekul do krevního řečiště, čímž okamžitě vyvolává symptomy typické pro potravní alergii. Nástup je rychlý - **zpravidla do 1 hodiny po požití alergenu přítomného v potravine.**

Projevy alergické reakce: kýchání, svědění, kopřivka, otoky, nadýmání, dýchací potíže, svědění rtů a úst, nevolnost, křeče, průjmy (ve výjimečných případech může dojít až k anafylaktickému šoku)

Intolerance – averze: Je to též nepříjemná reakce, která oproti alergické reakci nastupuje po delší době a projevuje se nadýmáním, průjmou nebo zácpou. Nejedná se o alergickou reakci.

Prahové hodnoty: Minimální množství alergenu nezbytného pro vyvolání alergické reakce se označuje jako prahová hodnota. Každý jedinec má jiný prah, a proto nelze objektivně stanovit její univerzální hodnotu.

Běžné potravinové alergen: Mohou vyvolat všechny potraviny, **ale EU specifikovalo 14 hlavních potenciálních alergenů, které podléhají legislativnímu značení.**

Za další alergen lze považovat též jablka, hrušky, meruňky, broskve, jahody, rajčata, špenát, aromatické byliny, **ale ty neznačíme.**

Seznam potravinových alergenů , které podléhají legislativnímu označování dle směrnice 1169/11 EU

- 1) Obiloviny obsahující lepek–nejedná se o celiakii, výrobky z nich**
- 2) Korýši a výrobky z nich - patří mezi potraviny ohrožující život**
- 3) Vejce a výrobky z nich - patří mezi potraviny ohrožující život**
- 4) Ryby a výrobky z nich**
- 5) Podzemnice olejná (arašídy) a výrobky z nich- patří mezi potraviny ohrožující život**
- 6) Sójové boby (sója) a výrobky z nich**
- 7) Mléko a výrobky z něj - patří mezi potraviny ohrožující život**
- 8) Skořápkové plody a výrobky z nich – jedná se o všechny druhy ořechů**
- 9) Celer a výrobky z něj**
- 10) Hořčice a výrobky z ní**
- 11) Sezamová semena (sezam) a výrobky z nich**
- 12) Oxid siřičitý a siřičitany v koncentracích vyšších než 10 mg, ml/kg, l, vyjádřeno SO₂**
- 13) Vlčí bob (LUPINA) a výrobky z něj**
- 14) Měkkýši a výrobky z nich**

Označení nebalených potravin = zhotovených pokrmů ve školních jídelnách

Značení alergenů je pouze informační požadavek:

Tato povinnost se týká všech výrobců potravin, všech článků veřejného stravování, jako např. restaurací, jídelen, nemocnic, sociálních ústavů, prodejen, pekáren atd. Ode dne 13.12.2014 budou mít všichni výrobci potravin a pokrmů povinnost vyznačit u výrobku stanovený alergen, který obsahuje.

Školním jídelnám se v tomto ohledu nechává prostor při aplikaci tohoto ustanovení, zejména s ohledem na charakter a druh konkrétního školského zařízení, kterého se označení přítomnosti alergenní složky týká.

Zákonné ustanovení určuje vedoucím stravování „jasně a zřetelně označit“, není tedy nijak blíže specifikováno, lze však obecně odvodit, že se jedná o takové označení, které bude strávnicka dostatečně jasným způsobem informovat o tom, že je alergenní složka v potravine přítomna nebo že některá složka pochází z alergenu uvedeného ve zmíněném seznamu legislativně značených alergenů.

Školní jídelna je povinna označit vyrobený pokrm alergenní složkou, ale nebude brát zřetel na jednotlivé přecitlivělosti strávníků. Tuto skutečnost si musí každý strávník sám uhlídat. Nelze při výrobě snídaní, přesnídávek, obědů, svačin nebo večerí při počtu 20, 50, 100, 500, 1000, 1200 jídel se věnovat jednotlivcům s jejich přecitlivělostí na některý alergen. Případným žádostem nemůže být vyhověno. Jídelna má pouze v této oblasti funkci informační tak, jako každý výrobce potravin a pokrmů. Školní stravování zajišťuje stravování dětí, žáků a studentů podle jednotlivých věkových kategorií a výživových požadavků. Nelze spojovat dietní stravování s přecitlivělostí na některý alergen.

Označení přítomnosti alergenu bude vyznačeno na jídelním lístku slovně, nebo číslem označující alergen. Pokud bude zvolené číselné značení, musí být současně zveřejněn i seznam legislativně stanovených alergenů s označením čísla, které bylo uvedeno na jídelním lístku. Přítomnost alergenu bude přenesena z receptur a ingrediencí, které byly použity při výrobě jednotlivých pokrmů ve školní jídelně.

Rodičovská veřejnost by měla být, dle mého názoru, prokazatelně informována (např. na rodičovských schůzkách). Informační materiál týkající se alergenů v potravinách by měl být s dostatečným předstihem umístěn na web školy tak, aby mohly být nejasnosti v uvádění alergenů včas odbornými pracovníky vysvětleny.

Příklad značení alergenů v potravinách v normách školních jídelen

Používané normy pro školní stravování

Rybí pomazánka

Druh potravin	alergen	hmotnost v g
Treska v oleji	4	
Máslo pomazánkové	7	
cibule		
chléb dle značení od výrobce		

Zeleninová polévka

Druh potravin	alergen	hmotnost v g
Vývar z kostí		
Máslo	7	
Mouka hladká	1	
Kedlubny		
Hrášek sterilovaný		
Mrkev, celer, petržel	9	
Květák očištěný		
Sůl		
Mléko	7	
Muškatový květen		
Žloutek	3	
Petrželová nať		

Vepřová roláda (karlovarský kotouč)

Druh potravin	alergen	hmotnost v g
Vepřová kýta		
Sůl		
Veje	3	
Okurky sterilované		
Papriky kápie		
Párky jemné	dle sdělení dodavatele	
Olej		
Cibule		
Mouka hladká	1	
Máslo	7	
<i>Hořtice</i>	<i>10 – dle vlastní receptury</i>	

Bramborová kaše

Druh potravin	alergen	hmotnost v g
Brambory		
Mléko	7	
Máslo	7	
Sůl		
Petrželová nať		

Celerový salát se sojovými boby a sýrem

Druh potravin	alergen	hmotnost v g
Celer	9	
Sojové boby	6	
Sůl		
Sýr tvrdý	7	
Cukr		
Citron		
Olej		

Selská vepřová pečeně

Druh potravin	alergen	hmotnost v g
Vepřová plec		
Sůl		
Kmín		
Česnek		

Chlupaté knedlíky

Druh potravin	alergen	hmotnost v g
Brambory		
Mouka hrubá	1	
Sůl		
Vejce	3	
Škrob solamyl	opis etikety - složení	
Sádlo		

Bramborové knedlíky

Druha potravin	alergen	hmotnost v g
brambory		
mouka hrubá	1	
krupice	1	
vejce	3	
sůl		

Kysané zelí

Druh potravin	alergen	hmotnost v g
Kysané zelí		
Cibule		
Sůl		
Mouka hladká	1	
sádlo		
cukr		

Selský jogurt se směsí ořechů a ovesné vločky

Druh potraviny	alergen	hmotnost v g
Selský jogurt	7	
Směs ořechů	5, 8	
Ovesné vločky	1	
Lentilka	info z etikety - složení	

Příklad jídelního lístku

Datum	svačina	A	Polévka	A	Hlavní chod I.	A	Hlavní chod II.	A	přesnídávka	A
11.2.20 14	Rybí	4	zeleninová	7	Karlovarský	3,1	Selská		Selský	7
	pomazánka	7		1	kotouč	7	vepřová		jogurt se	5
	Chléb	1		9		10	pečeně		směsí	8
	Jablko			7	Bramborová	7	Chlupaté	1,7	ořechů a	1
	Vitamaxima	7		3	kaše	10	knedlíky	3	ovesnými	
					celerový	9	nebo	11	vločkami	
					salát se	6	Bramborové	1,1,	čaj	
					sojovými	7	knedlíky	3		
					boby a		Kysané zelí	1		
					sýrem		Pomerančový			
			ochucené		džus					
			mléko							

Vysvětlivka * A = alergen

Do jídelního lístku bude vždy zapsán jen jeden zástupce alergenu, i když se v jídle vyskytuje vícekrát.

Např. u bramborového knedlíku je 1 mouka a 1 krupice - u obou je uvedeno číslo alergenu 1 = obilovina.

